

**Fabrizio Rudi, *Soglie Inquiete, L' Italia e la Serbia All' Inizio dell' novecento (1904–1912)*,
Mimesis, Milano-Udine, 2020, pp. 228**

Централни дио књиге *Soglie inquiete (Немирни прагови)* Фабриција Рудија представља измијењен и допуњен текст докторске дисертације, коју је аутор одбранио на Одсјеку за политичке науке Универзитета Ла Сапијенца у Риму. Докторску дисертацију под називом *Дипломатски односи између Краљевине Италије и Краљевине Србије (1903–1912)* Руди је одбранио 2018. године под менторством професора Еуђенија ди Ријенца. Тако се и његова књига *Soglie inquiete* бави италијанско-српским дипломатским и политичким односима од 1904. до 1912. године. Дјело је написано на основу бројне објављене и необјављене архивске грађе, те непрегледне литературе на српском, италијанском, енглеском и њемачком језику. Током излагања Руди наводи бројне цитате из историјске литературе и извора, као што су разноврсна писма и дијелови дипломатске преписке. Будући да су цитати смјештени у контексту историјских догађаја, значајно помажу разумијевању и праћењу тока ауторових мисли и објашњења. У свјетлу политичке историје и дипломатије, која је фокус ауторовог интересовања, књига са-

држи занимљива објашњења економских односа не само у контексту Италије и Србије већ и Аустроугарске, Албаније, Црне Горе и Бугарске. Књига садржи предговор, увод, четири поглавља, закључке и регистар личних имена.

Аутор се у уводу осврће на све чешћу историографску перцепцију да је Краљевина Италија имала занемарљив значај у међународном односу снага, успостављеном након 1878. године. Сасвим супротно поменутој тврдњи, Руди сматра да је Италија крајем 19. и почетком 20. вијека била значајан актер на европској политичкој сцени, чију вољу су озбиљно узимале у обзир велике колонијалне силе попут Енглеске и Француске. Желећи, поред осталог, да аргументује своју тврдњу, Руди је анализирао италијанску политику према Србији, коју је смјестио у контекст међународне политике и интереса осталих европских сила на Балкану. Цитирајући Дантеа, Овидија и Аузонија, аутор на занимљив начин подвлачи непролазну вриједност коју наслов његовог дјела (*Soglie*) има у различитим временским епохама.

Четири поглавља у која је аутор подијелио своје излагање

јасно представљају заокружене хронолошке и тематске цјелине. У првом поглављу, насловљеном „Србија између консолидације италијанске позиције и аустријске контроле на Балкану” објашњава и анализира процес формирања савеза балканских држава у контексту европске политичке сцене. Језгровито објашњава утицај руско-јапанског рата на евентуално јачање аустроугарске позиције на Балкану, што с друге стране представља један од узрока приближавања српске и бугарске дипломатије. Аутор је посебну пажњу посветио политичким процесима који су у овом периоду довели до приближавања Србије и Италије. Детаљно је приказана улога појединих италијанских и српских функционера, као што су Никола Пашић, Роберто Малањано, те Романо Авезана. Објашњено је ривалство између италијанских и аустроугарских интереса на Балкану, те политика Велике Британије, Француске и Русије према италијанско-српском приближавању и генерално политичким процесима на Балканском полуострву. Детаљно анализирајући дипломатске односе, аутор објашњава бројне италијанско-српске преговоре међу којима је и састанак Пашића и Алесандра Гвићолија. Прво поглавље заокружио је анализом улоге српског дипломате Живојина Балугџића.

У другом поглављу аутор објашњава сву комплексност италијанско-српских односа у периоду након 1905. године. Том приликом су језгровито приказане околности које иду у прилог како зближавању, тако и удаљавању српске и италијанске дипломатије. Поред односа са Србијом, Руди је у овом поглављу детаљно објаснио италијанску политику и интересе према Албанији и Црној Гори. Хронолошки објашњава важне историјске догађаје у првој деценији 20. вијека, где је посебну пажњу обратио на Царински рат који је избио између Србије и Аустроугарске јануара 1906. године. У овом контексту Руди објашњава дипломатску дјелатност коју је вршио поменути дипломата Алесандро Гвићоли. Бавећи се економском политиком, Руди је на крају поглавља објаснио значај и посљедице потписивања италијанских трговинских уговора не само са Србијом већ и са Аустроугарском и Бугарском.

Тема трећег поглавља је Анексиона криза. У том свјетлу објашњено је дјеловање појединих аустроугарских дипломата. Руди је, такође, објаснио утицај који је анексија имала на збивања у Србији и Црној Гори. Аутор је у складу са темом свог интересовања посебну пажњу посветио циљевима Италије у тим политичким процесима. Приказујући анексију Босне и Херцеговине у контексту европских зби-

вања и односа снага на Старом континенту, Руди је анализирао италијанску политику према овом питању у контексту руских, као и аустроугарских циљева на Балкану.

У четвртом, посљедњем поглављу аутор је објаснио исход Царинског рата, који види као резултат унутрашњих и спољних фактора. Руди је посебно издвојио дјеловање српских министара Милорада Драшковића и Косте Стојановића. Поред помоћи Русије и Француске, аутор види асистенцију Италије Србији као фактор који је утицао да Србија преброди аустроугарски притисак и изађе као побједница. У овом поглављу Руди је посебну пажњу посветио дјеловању италијанског политичара грофа од Сан Ђулијана. Овај дипломата аристократског поријекла имао је богату каријеру као италијански амбасадор у Лондону и Паризу, те је обављао функцију министра спољних послова. Руди се фокусирао на балканску политику, приказавши његово дјеловање у контексту аустроугарско-италијанског ривалитета на Балкану. Изузетан допринос Рудијевог дјела представља ана-

лиза Ђолитијевог меморандума из 28. јула 1911. године – *Memorandum di Fiuggi*. Аутор је објаснио на који начин је овај меморандум, који представља „тунификацију Марока“, узрочно-посљедично утицао на читав низ догађаја који су довели до Првог балканског рата. Своје дјело Руди хронолошки води до почетка Првог балканског рата, фокусирајући се на анализу ситуације у Србији и Италији пред почетак овог великог сукоба.

На крају књиге, као и током излагања, аутор изводи релевантне закључке, који умногоме олакшавају разумијевање његовог дјела. Књига Фабриција Рудија заслужује читалачку пажњу и због чињенице да је једно од веома ријетких дјела које детаљно анализира италијанско-српске односе у овом периоду. Што је од још већег значаја, чини се да резултати Рудијевог истраживања представљају значајан допринос изучавању како италијанске, тако и српске дипломатије почетком 20. вијека.

Ма Данило Ковач